

Łódzkie

w centrum Polski w centrum Europy

**szlak
bursztynowy**

REGIONY EUROPY NA SZLAKU BURSZTYNOWYM

Szanowni Państwo,

Województwo Łódzkie leży w samym centrum Polski. Na jego terenie od wieków krzyżowały się szlaki komunikacyjne, biegnące z północy na południe i z zachodu na wschód. Najlepszym odzwierciedleniem tej historycznej prawdy jest powstające w Łódzkiem skrzyżowanie dwóch wielkich autostrad transeuropejskich. Ale przez całe tysiąclecia wędrowali tędy kupcy, osadnicy, zakonnicy, zdobywcy... Wszyscy pozostawiali po sobie ślady w postaci grodów, osad, cmentarzy, później zaś budowli: klasztorów, kościołów, zamków, pałaców.

Te pamiątki przeszłości są dziś wspaniałymi zabytkami, godnie świadczącymi o wielkim znaczeniu regionu dla całego kraju. Dlatego wytyczono cztery europejskie szlaki kulturowe: Cysterski, Romański, Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej i Bursztynowy. Wędrując po nich można poznać najcenniejsze walory województwa od architektonicznych po przyrodnicze i poczuć tchnienie Historii. Tej najnowszej i najdawniejszej, sięgającej początków państwa Polskiego, kiedy to w wędrownkach nad Bałtyk kupcy znad Morza Śródziemnego odwiedzali po drodze słowiańskie osady nad Wartą i Bzurą.

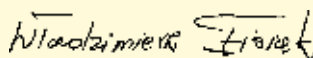
Przepiękna dolina Warty do dziś zachwyca prawie dziką naturą, najpiękniejsze jej odcinki chronią parki krajobrazowe: Załęczański i Miedzyrzeczka Warty i Widawki. Niemal nadmorskie pejzaże zbiornika Jeziorsko dają przedsmak Bałtyku. Szerokie doliny Bzury i Neru od dawna były doskonałym miejscem do lokowania obronnych osad w otoczeniu niedostępnych bagien. Podmokłe łągi i olsy to doskonałe miejsce zamieszkiwania wielu gatunków zwierząt. Dzisiaj miejsce gniazdowania ptaków chroni obszar Natura 2000 - Pradolina Warszawsko-Berlińska.

Z tym większą więc przyjemnością przekazuję na Państwa ręce folder prezentujący Szlak Bursztynowy w regionie łódzkim, jego przebieg oraz informacje o wszystkich atrakcjach przyrodniczych, kulturowych i historycznych, a także o bazie noclegowej na jego trasie.

Szlak Bursztynowy w Łódzkiem prowadzi tymi samymi drogami, którymi w starożytności kupcy z Cesarstwa Rzymskiego podążali na piaszczyste wybrzeże Bałtyku po niezwykle ceniony w Rzymie jantar, nazywany też „złotem Północy”. Długość szlaku w województwie łódzkim wynosi 250 km. Szczególnie ożywiony ruch panował na nadwarciańskim szlaku bursztynowym w pierwszych wiekach naszej ery. Szlak łączył osady nad Wartą i Bzurą z grodami nad Gopłem na Kujawach oraz z regionu Krakowa. W okresie średniowiecza góra Warta łączyła Kraków z Kaliszem, czyli zachodnią Małopolską ze wschodnią Wielkopolską. Obecnie na szlaku możemy zobaczyć wczesnośredniowieczne kurhany, romańskie obiekty sakralne, gotyckie świątynie i drewniane wiejskie kościoły. Na zwiedzających czekają średniowieczne zamki, historyczne miasta, a także klasztory, kompleksy pałacowo-parkowe i dworskie.

Jestem przekonany, że niniejsza publikacja zachęci Państwa do zwiedzenia Ziemi Łódzkiej oraz poszerzy wiedzę o atrakcjach turystycznych znajdujących się na Łódzkim Szlaku Bursztynowym. Mam nadzieję, że podróż z prezentowanym folderem okaże się dla Państwa inspiracją i ciekawą przygodą, dzięki której odkryją Państwo dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe Łódzkiego.

Marszałek Województwa Łódzkiego

NADWARCIAŃSKI SZLAK BURSZTYNOWY

SZLAK BURSZTYNOWY W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM

Prowadzi przez teren niemal całego województwa, obejmując historyczne ziemie: Wieluńską, Sieradzką, Łęczycką i Księstwo Łowickie. Pozwala poznać trakty komunikacyjne, biegnące wzdłuż rzek, znane od czasów starożytnych. Wędrowali nimi kupcy z basenu Morza Śródziemnego, zmierzający na północ po bursztyn, ceniony zwłaszcza w Cesarstwie Rzymskim. Droga wiodła z Adriatyku przez ziemie polskie do wybrzeża Bałtyku i do Sambii (obwód Kaliningradzki w Rosji).

W międzyrzeczu Warty i Prosnys najstarsze zabytki z bursztynu datowane są na wczesną epokę brązu (1500-1200 lat p.n.e). Szlak pomiędzy Akwileą a wybrzeżem Bałtyku prowadził przez Polskę kilkoma odnogami. Jedną z biegnących Prosnys przez starożytny Kalisz rozdzielała się na kierunek północny i wschodni, wzdłuż Bzury ku Wiśle. Szczególną rolę odgrywała Warta, niezwykle ważna arteria komunikacyjna, wzdłuż której powstawały liczne osady. Dzięki temu Ziemia Łódzka znalazła się w centrum bursztynowej „magistrali” Rzym - Dunaj - Bałtyk.

Turystyczny Nadwarciański Szlak Bursztynowy powstał w 2006 r. z inicjatywy Stowarzyszenia Polskiego Szlaku Bursztynowego mającego swoją siedzibę w Wieluniu. Archeolodzy związani z wieluńskim i sieradzkim muzeami prowadzili przez dziesięciolecia badania w dolinie Warty. Wiele znalezisk było pochodzenia rzymskiego, co świadczyło o ożywionej wymianie handlowej kupców Cesarstwa i słowiańskich ludów zamieszkujących w sąsiedztwie Warty.

Szlak warciański szybko stał się atrakcją turystyczną. W powiecie wieluńskim, w Konopnicy (połowa drogi między Akwileą a Sambią) - co roku obchodzone jest Europejskie Święto Bursztynu. Uczestnicy święta poznają „bursztynową” historię okolicy, między nimi przechadzają się Rzymianie, trwają wyścigi rydwanów, słowiańscy wojownicy obozują i walczą z wikingami, chętni szukają bryłek bursztynu w nadrzeczynnym piasku.

Rowerowy Szlak Bursztynowy jest co roku systematycznie rozbudowywany i urozmaicany. Plany zakładają utworzenie trasy międzynarodowej, kulturowego szlaku bursztynowego. Prowadzącej z regionu łódzkiego w kierunku północnym dwoma wariantami: przez Kujawy, Pomorze, Żuławy, Warmię, Sambię (obwód kaliningradzki w Rosji) do Kłajpedy i Pałagi w historycznej Żmudzi, a dzisiejszej Litwie; lub przez Mazowsze, Kurpie, Mazury, Kaliningrad do Pałagi. Na południe zaś poprzez Opolszczyznę włączenie się w szlak bursztynowy, już oznakowany na Morawach, a dalej przez Austrię (w tym Styrię) dotrzeć do włoskiego wybrzeża Adriatyku (dawna Akwileą).

Szlak Bursztynowy w województwie łódzkim liczy 250 km. Łączy w spójną całość wytyczone wcześniej i funkcjonujące już trasy. Dzieli się na dwie części: Nadwarciański i Nadburzański.

NADWARCIAŃSKI SZLAK BURSZTYNOWY

Szczególną atrakcją są jego walory przyrodnicze. Prowadzi przez dwa parki krajobrazowe: Załęczański i Miedzyrzeczka Warty i Widawki, oraz wzdłuż zbiornika Jezioro Jeziorsko. Biegnie przez Łódźkę wzdłuż Warty. Do województwa wkracza od Parzymiech (woj. opolskie), dalej przez Załęcze Wielkie, Łaszew, Przywóz, Toporów, Krzeczów do Osjakowa. Tam przechodzi na prawą stronę rzeki i przez Strobin i Konopnicę dociera do Rychłocic, dalej przez Burzenin, Strońsko, Sieradz, Wartę do Uniejowa. Po drodze mijają starożytne kurhany w Przywozie i Strobiniu, dawny gród rycerski w Konopnicy, Sieradzu, Wartę, Spycimierz. Na odcinku od tamy na Jezioro do Spycimierza, szlak prowadzi przez województwo wielkopolskie razem z niebieskim Nadwarciańskim Szlakiem Rowerowym. W pobliżu wsi Łęg Piekarski odkryto groby książęce z licznymi skarbami, w tym importami z cesarstwa rzymskiego. Dla turystów jadących na północ, na Kujawy, do Uniejowa prowadzi przez województwo wielkopolskie razem z niebieskim Nadwarciańskim Szlakiem Rowerowym. Kilkanaście kilometrów na północ od granicy województwa, na tym szlaku leży Chełmno nad Nerem - najważniejsze dla regionu miejsce pamięci narodowej. Był tu niemiecki obóz straceń, gdzie zamordowano ponad 200 tys. ludzi, w większości mieszkańców pochodzenia żydowskiego miast regionu łódzkiego.

Nadwarciański szlak to również wiele miejsc związanych z linią obrony Kampanii Wrześniowej w 1939 r. Wojna rozpoczęła się od bombardowania Wielunia i na kilka dni zatrzymała się na linii Warty. Cmentarze wojenne znajdują się w Konopnicy, Strońsku, Sieradzu-Męcę i Glininie, zaś mogiły na wielu cmentarzach okolicznych miejscowości.

NADBZURZAŃSKI SZLAK BURSZTYNOWY

NADBZURZAŃSKI SZLAK BURSZTYNOWY

Jest to niezwykle interesująca trasa prowadząca Pradolina Bzury-Neru, która jest częścią Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej. Wzdłuż rzek prowadził kiedyś szlak bursztynowy na Kurlandię i dalej do Sambii, później między Warszawą i Poznaniem - Trakt Królewski. Na szlaku leżą historyczne miasta z wieloma zabytkami: Łęczyca (wraz z dawnym grodziskiem i kolegiatą w Tumie) i Łowicz. Region Łowicza słynie z kulturowanej od wieków tradycji i sztuki ludowej. Na turystów czekają rezydencje magnackie w Nieborowie i Walewicach, otoczone parkami o charakterze krajobrazowym oraz zespół parkowy w Arkadii, ozdobiony budowlami nawiązującymi do różnych stylów i epok. Szlak w regionie łódzkim kończy się w pobliżu Bolimowa, miejsca tragicznego, pamiętającego I wojnę światową kiedy to użyto w 1915 r. po raz pierwszy w historii gazów bojowych. W okolicy znajdują się cmentarze z 1914-15 r.

Nadbzurzański odcinek szlaku to również wspomnienia krwawej, prawie miesięcznej bitwy Nad Bzurą. Pamiątką po niej są liczne cmentarze wojenne zaś jej historię ukazują zbiory muzeum w Kutnie, a wydarzenia przypominają inscenizacje bitwy odbywające się we wrześniu.

Uczestnicy rajdu szlakiem bursztynowym

LEGENDA

- zabudowa:
 - miasto, wieś:
 - las, łąka
- krajowa;
 - wojewódzka;
 - powiatowa, lokalna;
 - utwardzona;
 - leśna, polna;
 - linia kolejowa;
- cmentarze chrześcijańskie;
 - cmentarze żydowskie;
 - inne cmentarze (wojenne, ewangelickie);
 - kwatery żołnierzy z II wojny świat.;
 - miejsca pamięci narodowej: pomniki, mogiły bratnie, żołnierzy, ludności cywilnej, ofiar wojen;
 - cmentarzyska kurhanowe;
 - miejsca bitew i potyczek, rok wydarzeń;

ZABYTKOWE BUDOWLE:

- kościół drewniany;
 - kościół murowany;
 - budynek klasztorny;
 - kaplica, dzwonnica;
 - zamek, ruiny zamku;
 - pałac;
 - dwór;
 - ratusz, zabytkowy budynek;
 - młyn;
 - grodzisko;
 - schrony wojenne;

INNE OBIEKTY:

- muzeum, izba muzealna, skanseny, galeria;
 - kościół;
 - prom;

OBIEKTY PRZYRODNICZE:

- rezerwat przyrody;
 - park podworski, miejski, skupisko pomnikowych drzew;
 - inne interesujące obiekty;
 - kamieniołomy;
 - źródło;
 - punkt widokowy;

BAZA TURYSTYCZNA:

- hotele, motele, zajazdy;
 - pokoje gościnne, inne noclegi;
 - kemping, pole biwakowe;
 - obiekty agroturystyczne;
 - ośrodki jazdy konnej;
 - basen, kąpielisko;
 - przystań wodna;
 - bar, restauracja;

SZLAKI ROWEROWE:

- szlak bursztynowy;
 - inne szlaki rowerowe;

Skala około 1:75 000 1 cm - około 750m

Giętkowizna

(Granica województw)

2 km

Załęcze Małe

4,5 km

Załęcze Wielkie

3,5 km

Kępowizna

(Młyn wodny)

2,5 km

Bieniec

(Wąwóz Królowej Bony)

2,5 km

Łaszew Rządowy

(Kościół typu wieluńskiego)

5 km

Przywóz

(Kurhany Książęce)

3 km

Toporów/Kamion

ZALECZAŃSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Chroni krajobraz Jury Wieluńskiej, którą przecina dolina Warty. Występuje tu również rzeźba polodowcowa związana z południowym zasięgiem zlodowacenia środkowopolskiego. Atrakcją są osobliwe formy kraju, bogata fauna i flora oraz kompleksy leśne. Po parku wyznaczono wiele tras rowerowych, które pozwalają poznać jego przyrodę i wspaniale wypocząć.

NADWARCIAŃSKI GRÓD

Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy ZHP, prowadzone są tu zajęcia dla dzieci i młodzieży, kursy, kolonie, warsztaty ekologiczne, spływy kajakowe.

ZALECZAŃSKI ŁUK WARTY

To środkowy odcinek Wielkiego Łuku Warty biegnący od Góry św. Genowefy do Przywozu/Ogrobla. Lewa, wysoka skarpa doliny jest stroma, pocięta dolinami pobocznym, natomiast prawa jest niska o łagodnych stokach i rozległych terasach zalewowych.

MŁYN W KĘPOWIŹNIE

Młyn wodny zbudowany w 1912 r. Obecnie nieczynny.

BIENIEC - WĄWÓZ KRÓLOWEJ BONY

Zarośnięty trudno dostępny jar, bardzo głęboki oraz długi na ok. 1 km. Po dnie okresowo płynie ciek, a na jego końcu znajduje się spływowe źródło. Osobliwością tego miejsca są stare okazy kwitnącego bluszczu.

KOŚCIÓŁ W ŁASZEWIE RZĄDOWYM

Drewniany kościół typu wieluńskiego z połowy XVI w. pw. św. Jana Chrzciciela (odrestaurowany po pożarze w 1992 r.) Wewnątrz znajdują się renesansowe polichromie z poł. XVI w., barokowe wyposażenie, w tym ołtarz z poł. XVII w. i późnogotycka chrzcielnica.

KURHANY KSIĄŻĘCE W PRZYWOZIE

Na tarasie prawego brzegu Warty znajdują się kurhany z okresu wpływów rzymskich (I-III w. n.e.). Pochowano w nich miejscowych wodzów plemiennych. W jednym z kurhanów odnaleziono m.in. srebrną i złotą biżuterię oraz gliniane naczynia. Drugi kurhan został w przeszłości całkowicie rozgrabiony. Pod kurhanami odkryto warstwę ciałopalną i ślady starożytnej orki. W sąsiedztwie, odkryto osadę z epoki brązu i żelaza (ok. 1200-800 lat p.n.e.), o czym świadczą odkryte przedmioty m.in.: żelazny cyrkiel, kłódka do wagi, ościenie do łowienia ryb. Zabytki te eksponowane są w Muzeum Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu. Badania archeologiczne wykazały, że w okresie od II do IV w. n.e., w czasach wędrówek kupców rzymskich po "złoto północy" czyli bursztyn, istniał tu silny ośrodek władzy ponadplemiennej.

Noclegi:

Ośrodki wypoczynkowe:

STARA WIEŚ, Załęcze Małe 103A, tel. 43 841 29 93, www.starawies.pl

WARTA, Kępowizna, tel. 501 067 596, www.osw-warta.prv.pl
NADWARCIAŃSKI GRÓD, ZHP, Załęcze Wielkie 89, tel. 43 841 20 80, www.zalecze.pl

KAMION, Kamion 7, tel. 607 502 926, www.kamion.pl

KAMION ZHP, Kamion 125, tel. 502 870 043,

www.osw_zhp_kamion.republika.pl

MIERZYCE ŻNP, Toporów ul. Nadwarciańska 139,

tel. 42 636 29 04

Gospodarstwa agroturystyczne

Pokoje u Steców, I i Z. Stec, Załęcze Mł. 30, tel. 43886 59 81

U Nowaków, Z. i B. Nowak, Cieście 9, tel. 43 886 59 74,

www.nowak-agroturystyka.wielun.pl

B. i I. Kalemba, Dzietrzniaki 216, tel. 43 841 26 29,

www.agroturystyka.wielun.pl

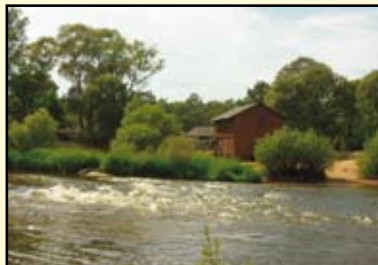
A. Matyja, „Ranczo Za Mostem”, 98-324 Wierzchlas, Kamion

41, tel. 43 842 25 89, www.agroturystyka.wielun.pl

Toporów - informacja na str. 7

Zaleczański Park Krajobrazowy

Młyn w Kępowiznie

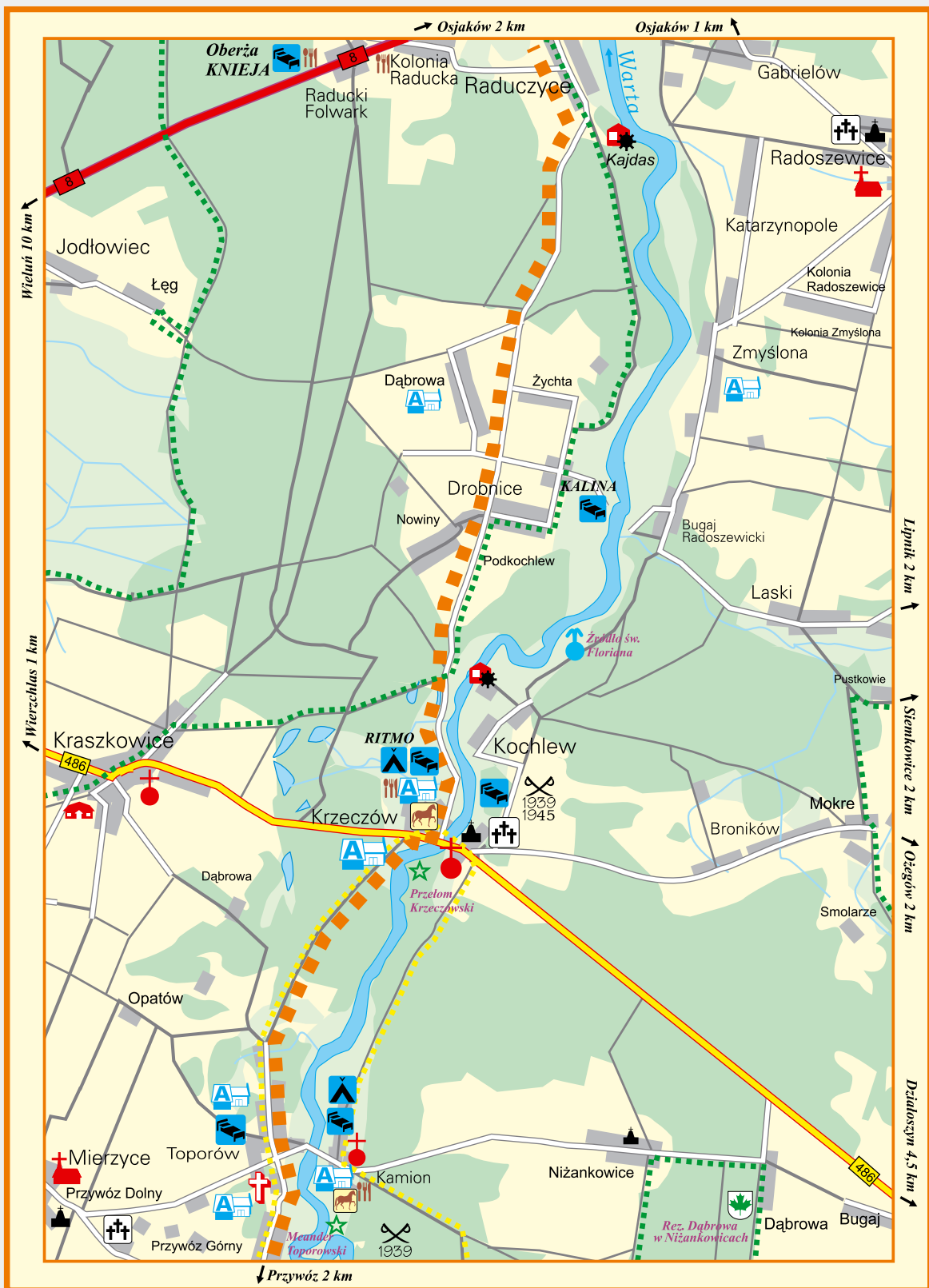
Kościół typu wieluńskiego w Łaszewie

Agroturystyka w Dzietrzniakach

Kurhan książęcy w Przywozie

Toporów/Kamion MEANDER TOPOROWSKI

(Ołtarz w kościele, kapliczka)

5 km

Malownicze zakole Warty, niedługo zostanie odcięte od rzeki i powstanie starorzecze - jezioro zakolowe.

TOPORÓW

Odkryto tu osadę z epoki żelaza i okresu późnorzymskiego, a wśród znalezisk żelazne narzędzia rolnicze, w tym radlice, kroje i półkoski. Badania archeologiczne prowadzone są od 1960 r. Warto zobaczyć współczesny, kościół parafialny, a w jego wnętrzu (na suficie) fresk namalowany w 1996 r. przez wybitnego polskiego malarza Jerzego Dudy-Gracza.

KAMION

Zachował się tu fragment średniowiecznego układu urbanistycznego z niewielkim rynkiem pośrodku i uliczką wychodzącą z naroża. Znajduje się tu drewniana kapliczka zrębowa wzniesiona ok. 1750-70 r.

PRZEŁOM KRZECZOWSKI

Odcinek *Wielkiego Łuku Warty* ciągnący się od Ogrobla. Warta przebiega się tu przez osady połodowcowe tworząc głębokie przełomy o stromych skarpach.

KRZECZÓW

Wieś turystyczna. W okolicy znajdują się liczne stanowiska archeologiczne, m.in. późnopaleolityczne obozowisko łowców reniferów oraz cmentarzyska ciałopalne i osady z różnych okresów. We wrześniu 1939 r. toczyły się tu ciężkie walki o zdobycie i utrzymanie mostu. Na terenie wsi powstało wiele gospodarstw agroturystycznych, jest tu też ośrodek jazdy konnej, przystań kajakowa i wypożyczalnia kajaków.

MŁYN W KOCHLEWIE

Miejsce na szlaku bursztynowym - odkryto tu ślady dawnego osadnictwa, mającego początek w epoce kamiennej. Nad Wartą stoi drewniany młyn z XIX w., a we wsi kapliczka św. Jana Nepomucena (figurkę przyniosła niegdyś powódź). Atrakcją jest krasowe wywierzyisko zwane *Źródłem Świętego Floriana*.

DROBNICE

Za ośrodkiem nad brzegiem Warty, umieszczono tablicę upamiętniającą nagrywanie tu filmu *Nad Niemnem*. **MŁYN KAJDAS**. Znajduje się tu drewniany młyn wodny z XIX w. Obecnie jest nieczynny.

Noclegi

Ośrodki wypoczynkowe:

RITMO, Krzczów 49, tel. 43 842 15 23, www.zajazdritmo.wielun.pl

KAMION, Kamion 7, tel. 607 502 926, www.kamion.pl

KAMION ZHP, Kamion 125, tel. 502 870 043, www.osw_zhp_kamion.republika.pl

KALINA, Drobnice 82, tel. 43 842 36 83

KNIEJA Oberża, Raducki Folwark 40, tel. 515 094 885, www.oberzaknieja.eu

Gospodarstwa agroturystyczne

Toporów, ul. Nadwarciańska 30, tel. 43 886 68 47

Toporów, ul. Szkolna 129, tel. 43 886 67 74

Z. Sosnowski, Krzczów, ul. Wczasowa 2, tel. 504 006 917, www.ranczonadwarta.bo.pl

A. Okrasa, Krzczów, ul. Więclawska 2, tel. 43 842 15 10

U. Gawędzka, Zmyślona 16, tel. 43 841 71 29

Drobnice

(Tablica o filmie *Nad Niemnem*)

5,5 km

Kajdas

(Młyn wodny)

Meander Toporowski

Obraz Jerzego Dudy-Gracza w Toporowie

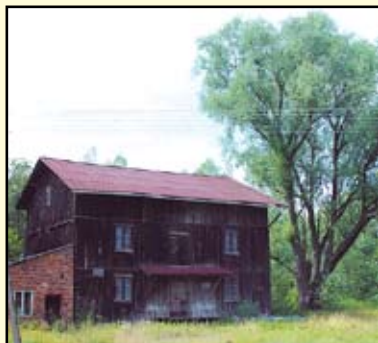
Kapliczka w Kamionie

Agroturystyka w Kamionie

Widok z mostu Toporów-Kamion

Młyn w Kochlewie

Niechmierzów 1,5 km ↑

Widawa 10 km ↗

Rychłocice 1 km ↑

Widawa 8 km ↗

Wieluń 20 km ↖

Rusiec 5 km ↗

Bełchatów 30 km ↘

Wieluń 14 km ↖

Drobnice 6 km ↓

Kajdas
(Młyn wodny)

4 km

Skrzyżowanie z drogą krajową nr 8
(węzeł szlaków)

1 km

Osjaków
(Kościół św. Jadwigi)

5 km

Strobin
(Grodzisko)

5 km

Konopnica
(Grodzisko)

0,5 km

Konopnica
(Kościół św. Rocha, Dwór z XIX w., Kurhan)

OSJAKÓW

Dawne miasteczko (w latach 1446-1793). Zachował się miejski układ przestrzenny, którego centrum stanowi czworokątny rynek. W XVII w. właścicielami byli Masłowscy, a w XIX w. Psiarscy. W 1912-14 r. wzniesiono neogotycki kościół parafialny św. Jadwigi (we wnętrzu zachowała się późnogotycka chrzcielnica z 1. poł. XVI w. oraz ołtarz barokowy z rzeźbami apostołów z 1750 r.). Na cmentarzu znajduje się mogiła powstańców styczniowych z 1863 r., poległych w bitwie pod pobliskimi Radoszewicami oraz groby ofiar nazizmu z okresu II wojny światowej. Dziś jest wsią letniskową, istnieje tu hotel, gospodarstwa agroturystyczne oraz przystań wodna nad Wartą.

GRODZISKO W STROBINIE

Był tu gród obronny w IV w. p.n.e., na podstawie znalezionych przedmiotów (naszyjniki, bransolety, pierścionki, sierpy). Odkryto dymarki starożytne piece hutnicze świadczące o istnieniu na tych terenach kultury przeworskiej (I-II w.).

GRODZISKO W KONOPNICY

Około kilometra na południe od centrum wsi, nad Wartą znajdują się pozostałości grodziska stożkowego zwanego *Zamczyskiem* z IV-I w. p.n.e. oraz osada, kurhan i cmentarzysko ciepłopalne z II-V w. n.e., w którym odnaleziono skarb rzymskich denarów z II w. n.e. Każdego roku w sierpniu odbywa się tu festyn nawiązujący do starożytnego szlaku bursztynowego.

KONOPNICA

Jest popularną wsią letniskową. Zabytkami są: kościół parafialny pw. św. Rocha (wczesnobarokowa, popaulińska świątynia z 1642 r.) i dwór (wzniesiony w XIX w. wg projektu H. Marconiego w stylu romantycznego gotyku), mieszczący dziś dom pracy twórczej Politechniki Łódzkiej. W pobliżu stoi pseudogotycki spichlerz z 1. poł. XIX w., a w parku rosną okazałe drzewa.

Noclegi

Hotel ****MAZUREK**, Osjaków ul. Piaskowa 11, tel. 43 842 33 18, www.hotelmazurek.pl

Zajazd **PODJADEK**, Osjaków ul. Spacerowa 5,

tel. 43 842 33 03, www.podjadek.glt.pl

Ośrodek **ZACISZE**, Konopnica, ul. Górki 4a

tel. 43 842 41 52, www.zacisze.wielun.pl

Ośrodek **MOSiR** Pabianice, Konopnica, ul. Wczasowa 6,

tel. 43 842 42 05 www.mosir.pabianice.pl

Ośrodek **DWOREK** Politechniki Łódzkiej, Konopnica 3

Gospodarstwa agroturystyczne:

T. Sztajgla, Strobin 77, tel. 43 842 35 50

W. Sztajgla, Osjaków ul. Kościelna 2, tel. 43 842 35 50

G. L. Mareccy, Osjaków ul. Sienkiewicza 11, tel. 708 477 577

H. Dubecka, Osjaków ul. Słowackiego 12, tel. 43 824 35 33

E. Borek, Osjaków, ul. Ścieżkowa 12, tel. 43 842 30 58

H. Piekara, Walków 29, tel. 43 842 35 03

A. M. Wrzesiński, Krzętle 1, tel. 43 842 36 61

K. Adamski, Konopnica ul. Młynarska 1 tel. 885 757 355

Na szlaku rowerowym między Osjakowem a Konopnicą

Warta w Osjakowie

Dawna synagoga w Osjakowie

Dwór w Konopnicy

Europejskie Święto Bursztynu w Konopnicy

Inscenizacje na "Zamczysku" w Konopnicy

Konopnica

(Kościół św. Rocha,
Dwór z XIX w., kurhan)

4,5 km

PARK KRAJOBRAZOWY MIĘDZYRZECZA WARTY I WIDAWKI

Przedmiotem ochrony są doliny Warty, Widawki i ich dopływów wraz z otoczeniem, a także towarzysząca tym obszarom naturalna szata roślinna. W centralnej części parku znajduje się interesujący węzeł hydrograficzny, który tworzą zbiegające się rzeki Widawka, Grabia i Nieciecz. Park jest cenny przyrodniczo i turystycznie ze względu na urozmaiconą rzeźbę terenu, malownicze przełomy Warty (wysokości stoków dochodzą do 45 m), bogatą florę i faunę, a także zabytki architektury i kultury materialnej.

DWÓR W RYCHŁOCICACH

Zabytkami są: dwór klasycystyczny z 1820-30 r., spichlerz podworski z 1820 r., park z XIX w. oraz drewniany kościół pw. Zwiastowania NMP z 1770 r., z późnobarokowym wyposażeniem wnętrza. Przy szosie do Konopnicy wznosi się niewielki kurhan, będący pamiątką walk w czasie Powstania Styczniowego (1863 r.).

REZERWAT WINNICA

Rezerwat florystyczny utworzony w celu ochrony rzadkich w Polsce środkowej muraw i zarośli kserotermicznych. Skarpę z odkrywką margla jurajskiego porastają ciepłolubne rośliny związane z podłożem wapiennym: zarośla tarniny z ligustrem i berberyselem, dzwonek boloński, dzwonek syberyjski, aster gawędka, koniczyna długokłosowa, szalwia okrągowa, pierwiosnka wiosenna, liczne gatunki róż, w tym róża skórzasta.

BURZENIN

Dawne miasto, za datę lokacji przyjmuje się 1378 r. Prawa miejskie potwierdził w 1419 r. król Władysław Jagiełło. Burzenin położony był przy tzw. szlaku solnym. Dziś pamiątką po Burzeninie jako dawnym ośrodku miejskim jest m.in. zwarta zabudowa oraz nietypowy trapezowaty rynek z ulicami wychodzącymi z naroży. W czasie II wojny światowej Niemcy wysiedlili mieszkańców tworząc w okolicy poligon dla wojsk pancernych i raket V1. Warto tu zobaczyć barokowy kościół śś. Wojciecha i Stanisława z XVII w., we wsi znajduje się też budynek dawnej synagogi wybudowanej w poł. XIX w. Na południe od osady na lewym brzegu Warty rozciągają się wapienne stoki porośnięte murawami kserotermicznymi - miejsce to zwane *Wapiennymi Górami* jest użytkiem ekologicznym i punktem widokowym. Położone po drugiej stronie brzegu Warty Strumiany są wsią letniskową - znajduje się tu plaża, ośrodek wypoczynkowy oraz stadion.

Noclegi

Konopnica - strona 9.

Domki kempingowe, Rychłocice, ul. Parkowa 100c
Ośrodek wypoczynkowy, Strumiany, tel. 43 821 40 67
Sportowa Osada, Burzenin, ul. Zarzeczcie 12,
tel. 510 130 594, www.sportowaosada.pl

Kościół w Rychłocicach

Dwór w Rychłocicach

Widok na rezerwat Winnica

Wapienne Góry pod Burzeninem

Widok na Burzenin z plaży w Strumianach

Siemiechów

Rez. Winnica

5 km

Strumiany/ Burzenin

(Kościół śś. Wojciecha
i Stanisława z XVII w.)

Rajd rowerowy Nadwarciańskim Szlakiem Bursztynowym

Burzenin/ Strumiany

3 km

Korzeń

2,5 km

Rzeka Widawka

2,5 km

Pstrokonie

(Zespół dworsko-parkowy z XIX w.)

3,5 km

Strońsko

(Kościół św. Urszuli)

2 km

Beleń

5 km

Podłężyce

(Park dworski z XIX w.)

2,5 km

Sieradz

REZERWAT KORZEŃ

Obejmuje kompleks bagien śródlęśnych o dużej wartości przyrodniczej. Przedmiotem ochrony jest torfowisko o charakterze przejściowym oraz dobrze zachowana biocenoza olsu torfowcowego i porzeczkowego.

RZĘKA WIDAWKA

Jej długość wynosi prawie 100 km. Źródła znajdują się w okolicach Biestrzykowa (Wzgórza Radomszczańskie), a ujście do Warty - niedaleko Pstrokonie. Stan wód zależy od reżimu pracy kopalni Bełchatów, która zrzuca część wód pochodzących z odwodnienia odkrywki.

ZESPÓŁ DWORSKI W PSTROKONIACH

We wsi znajduje się dawny zespół dworsko-parkowy z 2. poł. XIX w., w obrębie którego warto zwrócić uwagę na eklektyczny dwór oraz na pomnikowe okazy dębów w otaczającym go parku z XIX w.

KOŚCIÓŁ W STROŃSKU

Zabytkiem jest późnoromański kościół parafialny św. Urszuli z 1. poł. XIII w., z kamiennym, rzeźbionym tympanem romańskim o skandynawskiej genezie; rozbudowany w 1726 r.; z kaplicą i wieżą wzniesioną w XX w. Z wysokiego zbocza doliny Warty rozciąga się piękny widok na okolicę. Na cmentarzu znajdują się: neoklasycystyczna kaplica pw. św. Krzyża z 1821 r., pomnik poświęcony żołnierzom Armii Łódź oraz groby ok. 280 żołnierzy poległych w 1939 r. Atrakcją stanowią bunkry związane z walkami toczonymi tu w 1939 r. Stanowiły one punkt obrony przed nacierającymi z zachodu wojskami niemieckimi.

DWÓR W PODŁĘŻYCACH

Stał tu niegdyś dwór Stawskich. Budynek dworu został po II wojnie światowej przebudowany i zatracił pierwotny wygląd. Otaczający go park z XIX w. po wojnie uległ dewastacji. Wśród łąk na terenie wsi zachowały się pozostałości grodziska stożkowego, będące reliktem średniowiecznego grodu zniszczonego w XV w.

SIERADZ

Sieradz reprezentuje rzadko spotykany w Polsce średniowieczny zespół osadniczy, składający się z grodu, podgrodzia i osady targowej. Na Wzgórzu Zamkowym zachowały się tu pozostałości po średniowiecznym zamku (XIV-XVIII w.). Zabytkami są:

- gotycki kościół farny Wszystkich Świętych z XVI w.;
- zespół klasztorny dominikanów z ok. 1300 r., na który składają się: klasztor Dominikanów (ok. 1300 r., kilkakrotnie przebudowywany) i kościół poddominikański (ok. 1300 r., obecnie przebudowany);

- Rynek Starego Miasta, będący pozostałością po średniowiecznym układzie urbanistycznym, otoczony jest kamienicami mieszczkańskimi z XIX w.;

- gotycka kamienica pojagiellońska z XV w., w której działa Muzeum Okręgowe (zbiory: archeologiczne, historii dawnego województwa sieradzkiego i etnograficzne) oraz podległy mu Skansen Wsi Sieradzkiej.

Noclegi

Hotel****Na Półboru*, Stawiszce 39a, tel. 43 822 56 42, www.polboru.pl

Zajazd *TRAX*, Sieradz ul. Sportowa 1, tel. 43 822 72 15

Ośrodek *MOSiR*, Sieradz-Męka, tel. 43 822 38 82

Pokoje gościnne:

BANKOWIEC, Sieradz ul. Armii Krajowej 34, tel. 43 827 96 74

FARAON, Sieradz ul. Jana Pawła II 53, tel. 43 822 70 08

POD MODRZEWIEM, Sieradz ul. Parkowa 2, tel. 43 822 54 38

Sieradz, ul. Jana Pawła II 12, tel. 43 822 37 42

Gospodarstwo agroturystyczne:

R. Mączka, Dzierżyn 85, tel. 43 822 53 37

Kościół w Strońsku

Kwaterna wojenna na cmentarzu w Strońsku

Pagórki na szlaku między Beleńem a Strońskiem

Miejsce dawnego grodu w Sieradzu

Skansen Wsi Sieradzkiej

Sieradz-Woźniki

2 km

REZERWAT PÓLBORU

Rezerwat leśny chroniący naturalne fragmenty świetlistej dąbrowy i grądów (140 letni drzewostan dębowo-sosnowy) z licznymi stanowiskami roślin chronionych.

SIERADZ-MĘKA

Dzielnica Sieradza. Zachował się ciekawy pod względem technicznym kościół św. Wojciecha - drewniany kościół obmurowano cegłą i otynkowano. Obok kościoła są cenne drzewa, wśród nich pomnik przyrody: tzw. dąb św. Wojciecha, który wg legendy ok. 996 r. miał tu odprawiać mszę świętą. Podczas II wojny światowej trwały tu ciężkie walki, 1 bat. 31 Pułku Strzelców Kaniowskich. Na parafialnym cmentarzu jest kwatery wojenna 105 żołnierzy. Na północ od osiedla znajduje się kąpielisko zwane Żwirownią. Teren wokół zbiornika zagospodarowano sezonowymi kempingami.

GRODZISKO W MNICHOWIE

Zachowało się koliste grodzisko będące pozostałością po grodzie, który istniał tu w VI-VIII w. Jest to prawdopodobnie najstarszy ośrodek władzy terytorialno-plemiennej na ziemi sieradzkiej.

KOŚCIÓŁ W KAMIONACZU

Kościół św. Marcina wzniesiono w 1840-45 r. Znajdują się w nim: krucyfiks z XIV w. trzy klasycystyczne ołtarze z XIX w. (w głównym rzeźba św. Marcina z XVI w.), ambona z poł. XIX w. Na cmentarzu mogiła żołnierzy 28. Pułku Piechoty Strzelców Kaniowskich z Łodzi poległych w wojnie obronnej we wrześniu 1939 r.

WŁYŃ-PIERZCHNIA GÓRA

Po południowej stronie drogi w lesie znajduje się zbiorowa mogiła 499 pensjonariuszy szpitala psychiatrycznego w Warcie, którzy zostali zamordowani spaliniami przez Niemców w 1939 r.

WARTA

Prawa miejskie otrzymała w 1255 r. Było to miasto królewskie, arena sejmików szlacheckich. Król Władysław Jagiełło w 1423 r. nadał tu statut (zwany Warckim).

W mieście znajduje się wiele zabytków:

- zespół klasztorny Bernardynów z XV w. (pierwotnie gotycki, obecnie barokowy), składający się kościoła Wniebowzięcia NMP (we wnętrzu sarkofag bł. Rafała z Proszowic), klasztoru i kaplicy z 1726 r.;
- kościół gotycki św. Mikołaja z ok. 1340 r., w którym zachowały się oryginalne gotyckie portale, szczególnym zabytkiem jest gotycki bogato zdobiony ołtarz;
- zespół klasztorny ss. Bernardynek z XVIII w.;
- ratusz miejski, klasycystyczny budynek z 1842 r.;
- w kamienicy mieszczącej się z XIX w. mieści się Muzeum PTTK Miasta i Rzeki Warty. Zbiory archeologiczne nawiązują do biegnącego tu niegdyś Szlaku Bursztynowego, zebrano pamiątki po sławnych wartczanach (m.in. płk. Z. Skarżyński oraz malarzu Stachu z Warty). W Muzeum można kupić pamiątki i wydawnictwa związane z miastem i zbiornikiem Jeziorsko.

Sieradz-Męka

4,5 km

Kościół w Sieradzu Męce

Jeden ze schronów bojowych na linii Warty

Sieradz-Ruda

5 km

Cmentarz żydowski w Warcie

Kamionacz

(Kościół św. Marcina)

5 km

Muzeum Miasta i Rzeki w Warcie

Włyń/Warta

(skrzyżowanie z drogą nr 710)

Uczestnicy rajdu rowerowego szlakiem bursztynowym

Sarkofag w klasztorze Bernardynów w Warcie

Warta/Włyń

(skrzyżowanie z drogą nr 710)

5 km

Glino

(Schrony bojowe)

1,5 km

Stara Wieś

4,5 km

Brodnia

(Kościół św. Biskupa Stanisława i Męczennika)

4 km

Pęczniew

(Kościół św. Katarzyny)

0,5 km

Pęczniew

(Plaża)

4 km

Popów

REZERWAT JEZIORSKO

Rezerwat ornitologiczny, utworzony na obszarze cofkowej części zbiornika. Przedmiotem ochrony są żerowiska i siedliska ptaków wodno-błotnych. Stwierdzono tu występowanie ok. 250 gatunków ptaków, w tym 150 lęgowych. Wiele z nich to gatunki rzadkie i chronione. W okresie przelotów, głównie jesiennych, liczebność przebywających tu ptaków liczy wiele tysięcy osobników. Ptaki można obserwować w okolicy Glinna, Brze- gu, Pęczniewie, Siedlątkowie i na tamie.

SCHRONY BOJOWE I CMENTARZ W GLINIE

Na zboczach rozległej doliny Warty zachowały się polskie schrony bojowe. Na miejscowym cmentarzu znajdują się 2 mogiły, w których pochowano ok. 100 żołnierzy polskich walczących na linii Warty 5/6 września 1939 r.

KOŚCIÓŁ I WĄWÓZ W BRODNI

Było to miejsce stałych przepraw króla Władysława Jagiełły do Wielkopolski. Na północ od kościoła znajduje się malowniczy wąwóz - miejsce dawnej przeprawy przez Wartę. Wody Jeziorska podmywają tu brzeg tworząc malownicze klify. Zabytkiem jest drewniany kościół pw. św. Stanisława wzniesiony w XVIII w. Na północ od wsi jest zatoka, będąca przystanią rybacką.

KOŚCIÓŁ W PĘCZNIEWIE

W okolicy wsi odkryto grodzisko stożkowe, będące pozostałością obiektu zamieszkanego prawdopodobnie na przełomie XIII/XIV w. oraz cmentarzisko ciałopalne kultury lużyckiej wczesnej epoki żelaza, a także ślady osadnictwa z okresu rzymskiego (pod powierzchnią zbiornika). Zabytkiem jest drewniany kościół św. Katarzyny z 1761 r., w którego wnętrzu znajdują się renesansowe i późnobarokowe ołtarze. Na cmentarzu znajduje się mogiła 7 polskich żołnierzy poległych w 1939 r.

OŚRODEK SUMEX W PĘCZNIEWIE

Na terenie ośrodka znajdują się domki campingowe oraz pole namiotowe. Dodatkowe atrakcje to bilard, plac zabaw, boisko sportowe, grill, łowisko rybne. Ponadto przystań jachtowa z możliwością wypożyczenia sprzętu wodnego, bar oraz plaża z kąpieliskiem.

ZBIORNIK JEZIORSKO

Jeden z większych sztucznych zbiorników retencyjnych w Polsce (42 km²), powstał w 1986 r. w wyniku przegrodzenia doliny Warty zaporą w Skęczniewie (długość 2750 m, szerokość 12,5 m, wysokość 12 m). Celem utworzenia zbiornika retencyjnego była regulacja przepływów oraz nawadnianie pól i łąk. Ponadto spełnia on funkcje rekreacyjne i energetyczne (elektrownia o mocy 4,89 MW).

Noclegi

SUMEX, Pęczniew, ul. 40-lecia PRL 2/21, tel. 601 372 203

Gospodarstwa agroturystyczne

Popów 3a, tel. 43 678 16 92

A. Dygas, Popów 27, tel. 43 678 17 71 www.ania-dygas.w.interia.pl

NAD JEZIOREM, A. Grzybowska, Brzeg 111, tel. 693 300 808

TOPOLA, K. Józwiak, Brodnia 35, tel. 602 243 937

J. Sobczak, Brodnia 72, tel. 43 678 19 03

J. Bukowska, Brodnia Kolonia, tel. 43 678 18 96

J. Murawiak, Kraczynki 6, tel. 607 994 370

I. P. Lipiński, Kraczynki 32, tel. 43 679 02 96

Nad zatoką w Pęczniewie

W rezerwacie Jeziorsko

Kwatera wojenna na cmentarzu w Glinie

Wąwóz - miejsce dawnej przeprawy przez Wartę

"Sieradzkie morze" - brakuje tylko bursztynu...

Klif nad Jeziorskiem

Popów

3 km

Siedlątków

(Kościół św. Marka Ewangelisty)

3 km

Siedlątków

(Zapora czołowa Zbiornika Jeziorsko)

4 km

Skępczów

(Kościół św. Trójcy)

Łęg Piekarski

(Kurhany książęce)

3,5 km

Józefów

3,5 km

Spicymierz

(Obchody Bożego Ciała)

3 km

Uniejów

(Zamek, Baseny termalne)

KOŚCIÓŁ I KLIF W SIEDLĄTKOWIE

Archeolodzy odkryli tu pozostałości drewnianego grodu (piwnica, ślady pieca, zbroja). Zabytkiem jest barokowy kościół św. Marka Ewangelisty z końca XVII w. umiejscowiony w depresji - chronią go wały przeciwpowodziowe i system odwadniający. Świątynia jest sanktuarium Matki Boskiej Siedlątkowskiej. Znajdujący się za kościołem klif ukazuje profil geologiczny osadów polodowcowych. Odcinek brzegu Jeziorska między Siedlątkowem a Pęczniewem jest niezwykle malowniczy i przypomina krajobraz nadmorski. W okresie niskiej wody jest dostępny dla pieszych i rowerzystów.

KOŚCIÓŁ W SKĘCZNIEWIE

Kościół pw. św. Trójcy wybudowany w stylu klasycystycznym w 1825 r. obok parku podworski z alejami lipowymi i starodzewiem.

TAMA I ELEKTROWNIA JEZIORSKO

Zapora w Skępczynie powstała w 1986 r. w wyniku przegrodzenia doliny Warty. Jej długość wynosi 2750 m, szerokość 12,5 m, a wysokość 12 m. Tama jest fragmentem drogi krajowej nr 478. W pobliżu zapory od 1994 r. działa elektrownia wodna o mocy 4,89 MW. Średnioroczna produkcja energii wynosi 20 mln kWh.

KURHANY W ŁĘGU PIEKARSKIM

Odkryto tu bogate cmentarzysko ze starszego okresu rzymskiego (I-II w. n.e.), składające się z trzech grobów książęcych, w których bogate wyposażenie wskazuje na intensywny rozwój społeczny mieszkających tu plemion, jak również są świadectwem ich rozległych kontaktów handlowych na Szlaku Bursztynowym. W kurhanach odnaleziono srebrne czarki, wyroby z brązu oraz kości do gry. Przedmioty wydobyte ze stanowisk można zobaczyć w Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi - tam też zrekonstruowano grób z Łęgu Piekarskiego i Przywozu.

SPICYMIERZ

W pobliżu wsi znajdują się grodzisko stożkowe, świadczące o bardzo starej genezie osadniczej tego obszaru - był to we wczesnym średniowieczu jeden z ważniejszych grodów. Zachował się tu ciekawy układ zabudowy przestrzennej o nieregularnym, wielodrożnym rozmieszczeniu siedlisk. Parafia liczy ponad 900 lat. Wieś znana jest w całym kraju z święta Bożego Ciała - co roku mieszkańcy układają barwny dywan kwiatowy wzdłuż liczącej 2 km trasy procesji.

TERMY W UNIEJOWIE

Uniejów słynny z wód termalnych i oferuje kąpiele w wodach solankowych eksploatowanych z głębokości 2 tys m. Są tu baseny termalne, SPA, zespół saun oraz średniowieczne łaźnie termalne.

ZAMEK W UNIEJOWIE

W poł. XIV w. wzniesiono murowany zamek. Należał do biskupów gnieźnieńskich. Obecnie w zamku mieści się hotel, dostępny jest dziedziniec z wieżą oraz 37-hektarowy park.

Noclegi

Noclegi w Uniejowie na stronie 21

Ośrodki wypoczynkowe:

RAFA Skępczów

LEŚNE DOMKI, Księża Młyny 15, tel. 43 678 74 02

POD AKACJAMI, Księża Młyny 16G, tel. 601 151 919

VANTUR, Księża Młyny 14a, tel. 600 899 685, www.vantur.pl

Gospodarstwa agroturystyczne

T. Figińska, Siedlątków 7, tel. 43 678 17 83

K. Juda, Siedlątków 19, tel. 609 228 944, www.jeziorsko.com.pl

Skępczów 39, tel. 63 279 00 89

Kościół w Siedlątkowie

Tama na Jeziorsku

Rekonstrukcja grobu pod kurhanem

Dywan kwiatowy w Boże Ciała w Spicymierzu

Baseny termalne w Uniejowie

Uniejów

(Zamek,
Baseny termalne)

6 km

KOLEGIATA W UNIEJOWIE

Kolegiata Wniebowzięcia NMP wzniesiona w 1365 r. fundacji arcybiskupa Jarosława Bogorii Skotnickiego. We wnętrzu gotycki portal i kropielnica kamienna oraz barokowe i rokokowe ołtarze. Wewnątrz wyróżnia się sarkofag błogosławionego Bogumiła. Nagrobek wykonano w Gdańsku z czarnego marmuru w 1666 r.

KOŚCIÓŁ W WIELENINIE

Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i św. Doroty, zbudowany z cegieł wykutych w wapiennej skale, które jeszcze do niedawna były wydobywane w pobliskim kamieniołomie. W okolicy wiele domów budowano z tego materiału.

ZESPÓŁ FOLWARCZNY W STEMPLEWIE

Zespół folwarczny z 2. poł. XIX w., na który składają się: dwór, gorzelnia, budynki gospodarcze oraz park. W latach 70. XX w. dwór został całkowicie przebudowany i przekształcony na Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy.

GŁOGOWIEC

Znajduje się tu dom rodzinny świętej Faustyny Kowalskiej - miejsce licznych pielgrzymek. W 1905 r. urodziła się Helena Kowalska, późniejsza siostra Faustyna, Apostołka Miłosierdzia Bożego. Kanonizował ją Papież Jan Paweł II 30 kwietnia 2000 r. Święta Faustyna jest patronką Łodzi.

KOŚCIÓŁ W ŚWINICACH WARCKICH

Kościół św. Katarzyny wzniesiony w 1859 r. w stylu neoklasykistycznym. We wnętrzu barokowe ołtarze oraz pamiątki związane ze św. Faustyną, która była chrzczona w tym kościele. Na cmentarzu grób rodziców świętej Faustyny.

Noclegi

Termy Uniejów, ul. Zamkowa 6, tel. 63 288 89 50
www.termyuniejow.pl

- Kasztel NA GORACYCH ŹRÓDLACH, Baseny Termalne

- ZAMEK UNIEJÓW, Restauracja,

POD BRZOZAMI, Uniejów, ul. Dąbska 26, tel. 63 288 95 84

Gościniec NAD WARTĄ, Uniejów, ul. Sienkiewicza 137,

tel. 63 288 86 28, www.gosciniacuniejow.pl

Zajazd ZŁOTY RÓG, Uniejów, ul. Sienkiewicza 75,

tel. 502 524 386, www.zlotyrog-niejow.pl

Pokoje gościnne:

LEŚNA PRZYSTAŃ, Uniejów, ul. Polna 50, tel. 669 330 510

BABIE LATO, Uniejów, ul. Bł. Bogumiła 18, tel. 693 115 624

Uniejów, ul. Turecka 2, tel. 609 430 865

Uniejów, ul. Bł. Bogumiła 30, tel. 603 114 078, www.uniejow.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Stemplew 35,

tel. 63 288 11 06, www.soswstemplew.com

Gospodarstwo agroturystyczne Czekał 1,

Fontanna na rynku w Uniejowie

Turniej rycerski przy zamku w Uniejowie

Kościół w Wieleńcinie

Kościół w Świnicach Warckich

Wielenin

(Kościół św. Jakuba
Apostoła i św. Doroty)

4,5 km

Stemplew

(Zespół folwarczny)

2 km

Głogowiec

(Dom św. Faustyny)

3,5 km

Świnice

Warckie

(Kościół św. Katarzyny)

4 km

Zbylczyce

(Dwór z XIX w.)

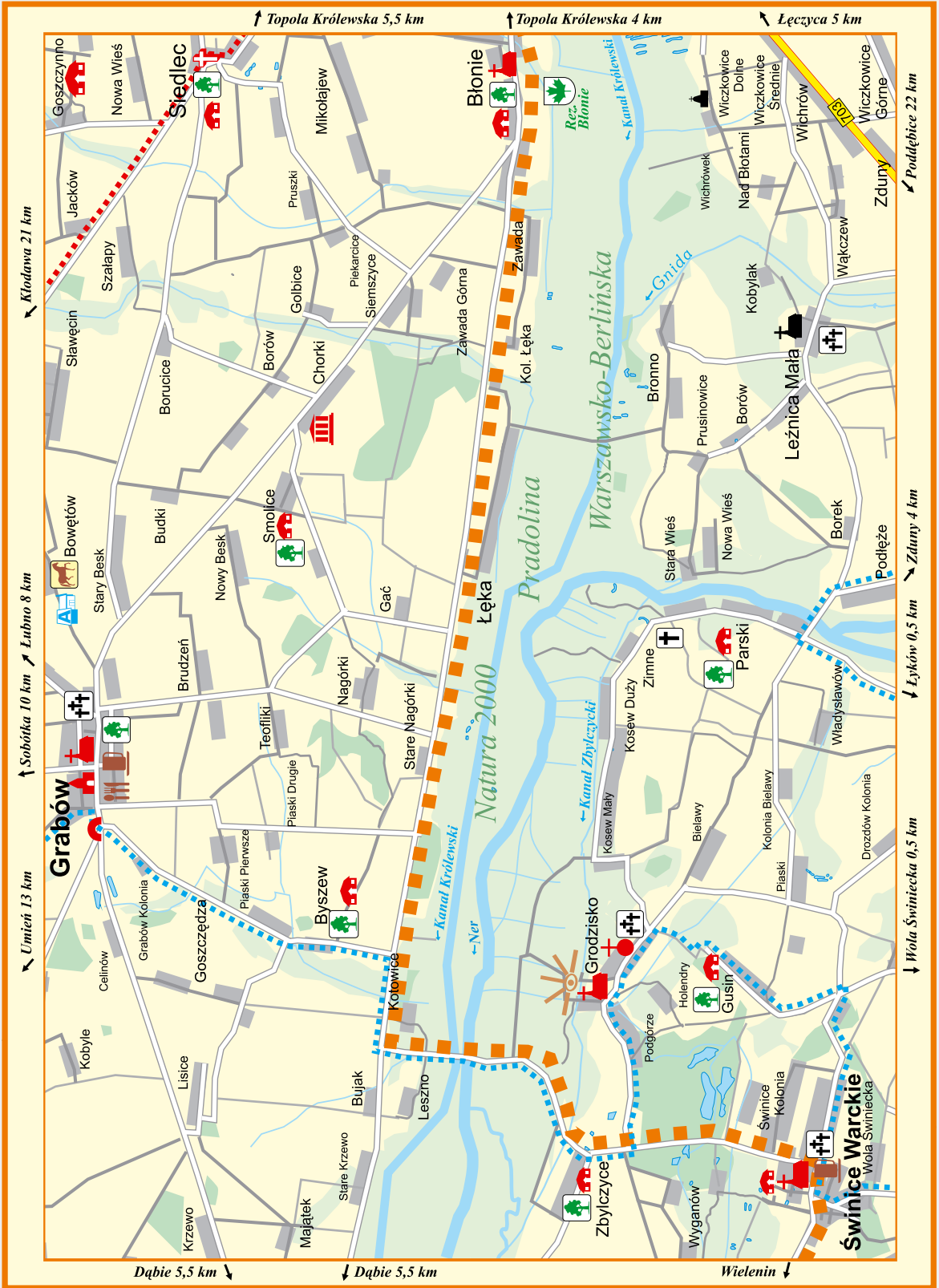

Uczestnicy rajdu szlakiem bursztynowym w Świnicach Warckich

Dom w którym urodziła się św. Faustyna

Zbylczyce

(Dwór z XIX w.)

2,5 km

Kościół w Grodzisku

3,5 km

Kotowice

2,5 km

Dwór w Byszewie

9 km

Kolonia Łęka

(Kapliczka)

4,5 km

Błonie

(Kościół Wszystkich Św.)

DWÓR W ZBYLCZYCACH

Dwór wznosił w 1850 r. w stylu klasycystycznym Jan Huisson, właściciel wsi. Zabytek położony jest w pozostałości parku składającego się z okazałych kasztanowców, klonów, topoli oraz alei grabowej liczącej ok. 400 drzew. W parku znajduje się staw oraz dwa kopce - na jednym w 1661 r. stał dwór, a w XVIII w. browar, z kolei drugi kopiec to grodzisko stożkowe.

KOŚCIÓŁ W GRODZISKU

Późnorennesansowy kościół wzniesiony w 1612 r. pw. św. Apostołów Piotra i Pawła. We wnętrzu barokowy ołtarz główny oraz rokokowe ołtarze boczne. Na cmentarzu znajduje się kaplica pw. św. Józefa z 1850 r. oraz zbiorowa mogiła rosyjskich żołnierzy z I wojny światowej. Cmentarz opisała w 1877 r. Maria Konopnicka.

PRADOLINA WARSZAWSKO-BERLIŃSKA

Pradolina Warszawsko-Berlińska powstała w okresie cofania się lądolodu z terenu Polski po zlodowaceniu północnopolskim, na skutek działania erozji rzek z topniejących lodowców. Pradolina Warszawsko-Berlińska ciągnie się równoleżnikowo od okolic Warszawy aż po Berlin. Obecnie pradolina wykorzystywana jest przez odcinki rzek m.in.: Bzury, Neru i Warty. Na jej terenie liczne są stawy rybne, z których najważniejsze to Psary, Okręt i Rydwan, Borów i Galewice. Najważniejszą rzeką na terenie ostoi jest Bzura, której dolina jest silnie zatorfiona. Pradolina została objęta ochroną przez program *Natura 2000* i wiąże się z ochroną ptactwa i ptasich legowisk.

DWÓR W BYSZEWIE

Zabytkiem jest dwór z 2. poł. XIX w., nawiązujący do stylu romantycznego, dziś własność prywatna. W dolinie Neru znajdują się ślady po grodzisku stożkowym - budowla była niegdyś otoczona fosą i położona w nadrzecznych moczarach.

KOŚCIÓŁ W BŁONIACH

Neobarokowy kościół wybudowano w 1916 r. w miejscu starszego, modrzewiowego kościoła pw. Wszystkich Świętych. Od 1923 r. w Błoniu działa Rolniczy Zakład Doświadczalny. Jego zabudowania gospodarcze i mieszkalne zajmują dawny zespół folwarczny.

REZERWAT BŁONIE

Rezerwat słonoroślowy powstał w celu ochrony fragmentu zasolonego torfowiska niskiego i stanowiska roślinności halofilnej, w tym takich roślin jak: soliród zielony, mlecznik nadmorski i ostrzew rudy.

Dolina Neru między Zbylczycami i Dąbiew

Dwór w Zbylczycach

Kościół w Grodzisku

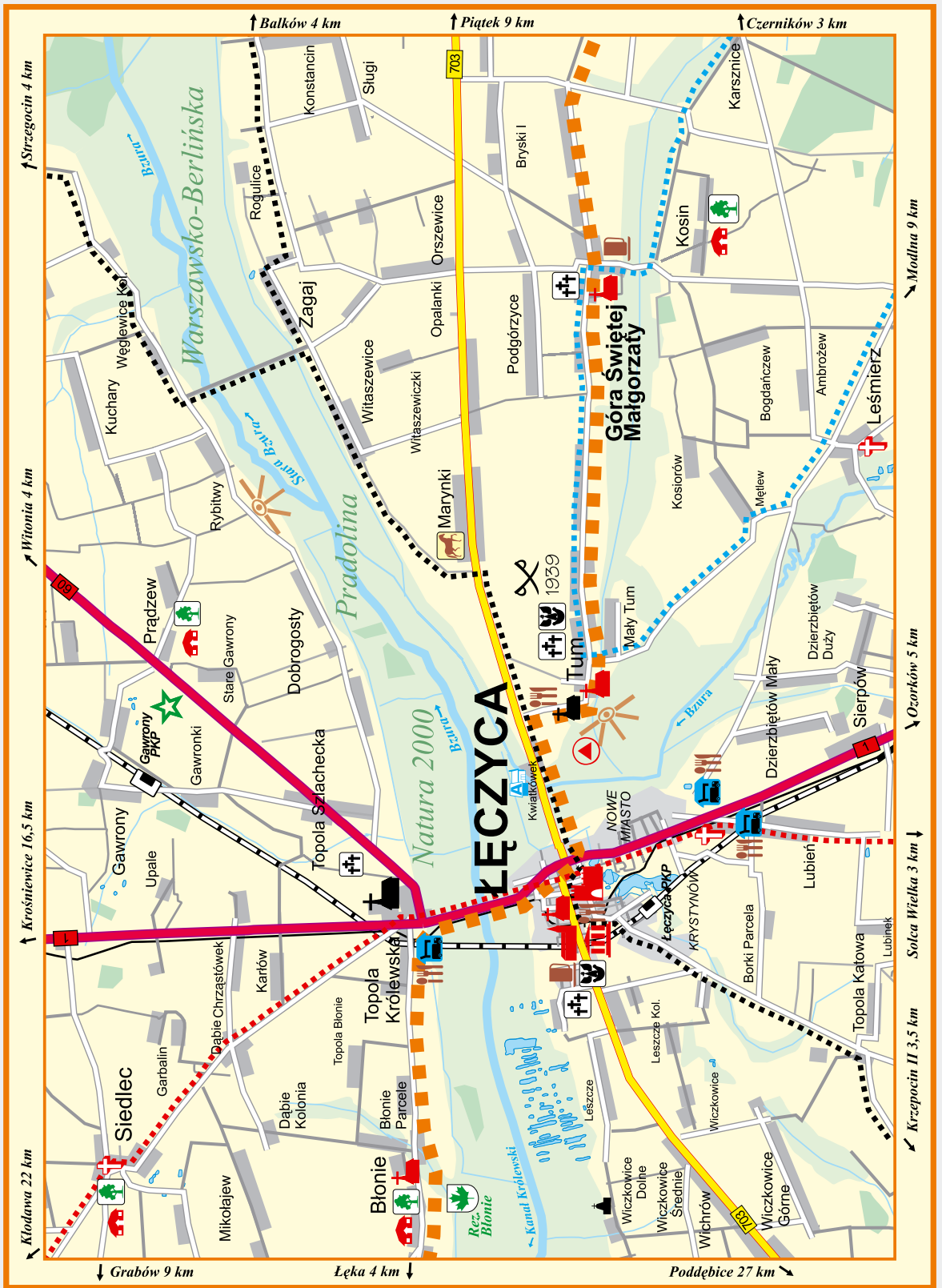
Młode bociany białe

Żerujący bocian czarny

Kościół w Błoniach

↑ Strzegocin 4 km

↗ Witonія 4 km

↑ Krośnice 16,5 km

↙ Kłodawa 22 km

↑ Balków 4 km

↑ Piątek 9 km

↑ Czerników 3 km

↓ Grabów 9 km

↓ Łęka 4 km

↘ Poddębice 27 km

↘ Modna 9 km

↘ Ozorków 5 km

↓ Solca Wielka 3 km

↙ Krzepocin II 3,5 km

Błonie

(Kościół Wszystkich Św.)

 Rez. Błonie

3,5 km

Topola Królewska

(Kościół św. Bartłomieja)

3 km

Łęczycza

(Zamek)

3 km

Tum

(Archikolegiata, grodzisko)

6 km

Góra św. Małgorzaty

(Kościół św. Małgorzaty)

2,5 km

Bryski

(Kapliczka)

KOŚCIÓŁ W TOPOLI KRÓLEWSKIEJ

Drewniany barokowy kościół św. Bartłomieja z 1711 r.

ŁĘCZYCA - ZAMEK, KLASZTOR, MUZEUM

Centrum ma średniowieczny układ ulic z czworobocznym rynkiem, na jego środku stoi ratusz z 1790 r. (niedawno odrestaurowany). Zabytkami Łęczycy są:

- zamek wzniesiony w 1333 r. przez Kazimierza Wielkiego, w którym mieści się Muzeum Regionalne (wystawy: archeologiczna, historyczna i etnograficzna, ponadto bogata ekspozycja rzeźb Diabła Boruty), na zamkowym dziedzińcu odbywają się imprezy kulturalne i historyczne w tym turnieje rycerskie;
- gotycka fara pw. św. Andrzeja o barokowym wystroju;
- zespół klasztorny oo. Bernardynów, składający się z wczesnobarokowego kościoła z 1652 r. oraz klasztoru;
- zespół klasztoru oo. Dominikanów z XIII w. (mocno przebudowany, od 1801 do 2006 r. było tu więzienie);
- 1799 r. władze pruskie dokonały kasaty klasztoru;
- zespół klasztorny ss. Norbertanek z XVIII w.

TUM - ARCHIKOLEGIATA

Świątynia należy najcenniejszych budowli romańskich na terenie Europy. Jej budowę rozpoczęto w XII w. Najatrakcyjniejszymi obiektami zabytkowymi w archikolegacie są: rzeźbiony w kamieniu romański portal, polichromia romańska z XII w. przedstawiająca Chrystusa w Majestacie, romańska płaskorzeźba Chrystusa Pantokratora, stalle późnogotyckie z XVI w., gotyckie kute drzwi do zakrystii z datą 1487 r. oraz groby duchownych z XI-XIII w. i płyty nagrobne kanoników łęczyckich z XVI w.

TUM - GRODZISKO

Miejsce będące od VI w. siedzibą plemienia zwanego Łęczanami. Przez kilka stuleci pełnił ważną funkcję wśród wczesnośredniowiecznych miast Polski. Gród stracił na znaczeniu po założeniu w XIII w. po drugiej stronie Bzury Nowego Miasta Łęczycy. Prowadzone w 2009 r. badania archeologiczne

KOŚCIÓŁ W GÓRZE ŚW. MAŁGORZATY

Pierwotnie była własnością książąt mazowieckich, którzy w 1141 r. przekazali ją na wieczystą własność klasztorowi kanoników laterańskich w Trzemesznie. Kościół pw. św. Małgorzaty stoi na szczycie wzgórza. Został wybudowany przed 1250 r., pierwotnie w stylu romańskim, przebudowany w gotyku w XV w.

Noclegi

Hotel **CHROBRY****, Topola Królewska 37a, tel. 24 722 34 00, www.hotelchrobry.pl
Zajazd **SENATOR**, Łęczycza, ul. Ozorkowskie Przedmieście 47, tel. 24 721 24 04
Zajazd **MONA**, Borki 81, tel. 24 721 01 75
KARGUL, Łęczycza, ul. Ozorkowskie Przedmieście 8, tel. 24 721 56 72, www.kargul.info
Bursa szkolna, Łęczycza, ul. Kaliska 13, tel. 24 388 36 00
OBERŻA NA PROGU TUMU, Kwiatkówek 26, tel. 609 623 792, www.naprogutumu.pl

Między grodziskiem a kolegiatą

Zamek w Łęczycy

Wnętrze kolegiaty w Tumie

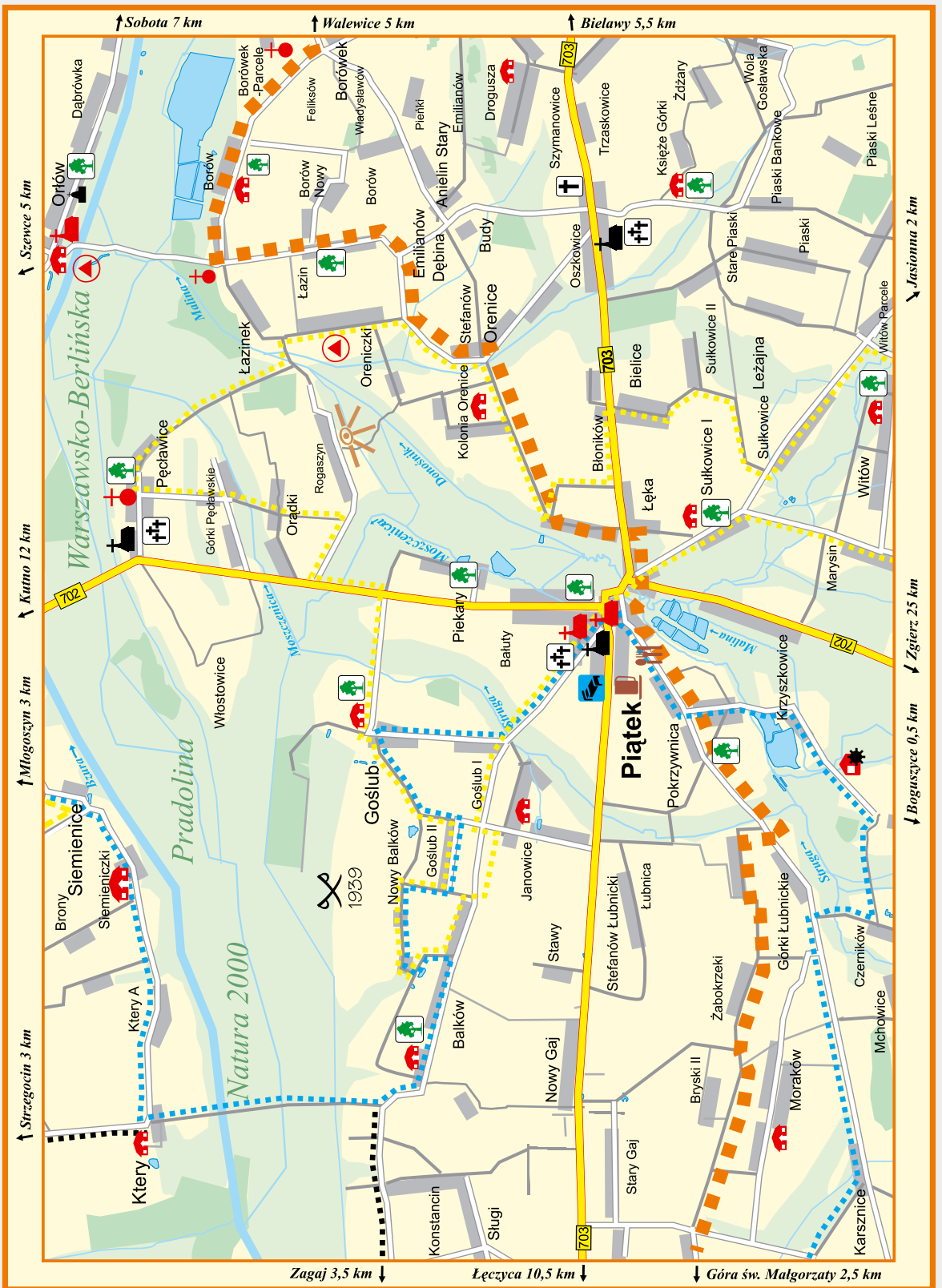
Wykopiska archeologiczne w tumskim grodzisku

Kościół św. Małgorzaty

Turniej rycerski na zamku w Łęczycy

Bryski
(Kapliczka)

3,5 km

Żaborzeki

4,5 km

Pokrzywnica

3,5 km

Piątek
(Kościół gotycki)

4,5 km

Orenice
(Dwór z XVIII/XIX w.)

7,5 km

Borów
(Dwór z XX w.)

PIĄTEK

Prawa miejskie 1339-1864 r. Warto zobaczyć gotycki kościół wzniesiony w 1460 r., obok którego stoi dzwonnica z 1. poł. XIX w. Wewnątrz bogate, barokowe wyposażenie, w tym rokokowa ambona, kamienna chrzcielnica oraz krucyfiks z XVIII w. Zabytkiem jest również drewniany kościół cmentarny z 1753 r. (z rokokowym wyposażeniem) z dzwonnica oraz dawne kramy miejskie z XIX w. Znajduje się tu również kościół mariawitów z 1907 r. oraz pozostałości po żydowskim kirkucie. Na miejscowym cmentarzu odnaleźć można zabytkowe grobowce i pomniki z XIX w. W miejscu masowego mordu ludności, dokonanego przez hitlerowców w 1939 r., stoi pamiątkowy obelisk.

BITWA NAD BZURĄ

W okolicach Piątku, nad Bzurą toczyła się w dn. 9-18 września największa bitwa podczas wojny obronnej Polski w 1939 r. Dwie armie polskie Poznań (dowódca: gen. T. Kutrzeba) i Pomorze (dowódca: gen. W. Bortnowski) starły się z niemieckimi 8 Armią i 10 Armią z Grupy Armii Południe (dowódcy: gen. Rundstedt i Blaskowitz). Całością sił polskich dowodził gen. Kutrzeba. W pierwszej fazie bitwy Polacy dokonali natarcia na Stryków, a w drugiej - na Skierniewice. W okolicy Puszczy Kampinowskiej zdołało przebić się tylko ok. 50 tys. żołnierzy, 100 tys. dostało się do niewoli, 15 tys. poległo. Straty Niemców wyniosły 8 tys. osób. Walki w okolicy Piątku toczyły się w pierwszej fazie bitwy. 9 września Polacy zdobyli zniszczone miasto. Opuścili je 13 września bez walki.

DWÓR W ORENICACH

Parterowy, modrzewiowy dwór, wzniesiony na przełomie XVIII/XIX w. Niegdyś dwór nakryty był gontowym dachem. W czasach PRL mieściła się w nim szkoła podstawowa. Budynek w tym czasie był zaniedbany. Obecnie należy do osoby prywatnej i jest odnowiony. Zabytek położony jest w pozostałościach parku. Zachowały się też budynki gospodarcze folwarku. Na skraju wsi, w łąkach znajduje się kopiec, określany jako tzw. grodzisko stożkowate.

DWÓR W BOROWIE

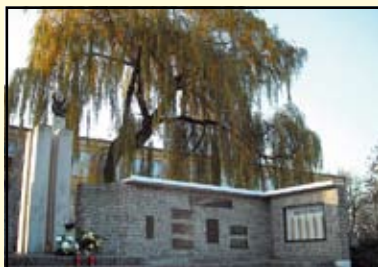
Murowany, parterowy, podpiwniczony dwór z gankiem, wzniesiono w XX w. Dookoła fragmenty parku krajobrazowego i stawy hodowlane. We wsi urodził się Władysław Grabski (1874-1938), międzywojenny premier RP i minister finansów - twórca reformy walutowej.

Noclegi

Schronisko Młodzieżowe Piątek, ul. Kutnowska 19, tel. 24 389 41 04

Kościół w Piątku

Pomnik poświęcony walczącym w Bitwie nad Bzurą

Dolina Bzury w okolicy Piątku

Dwór w Orenicach

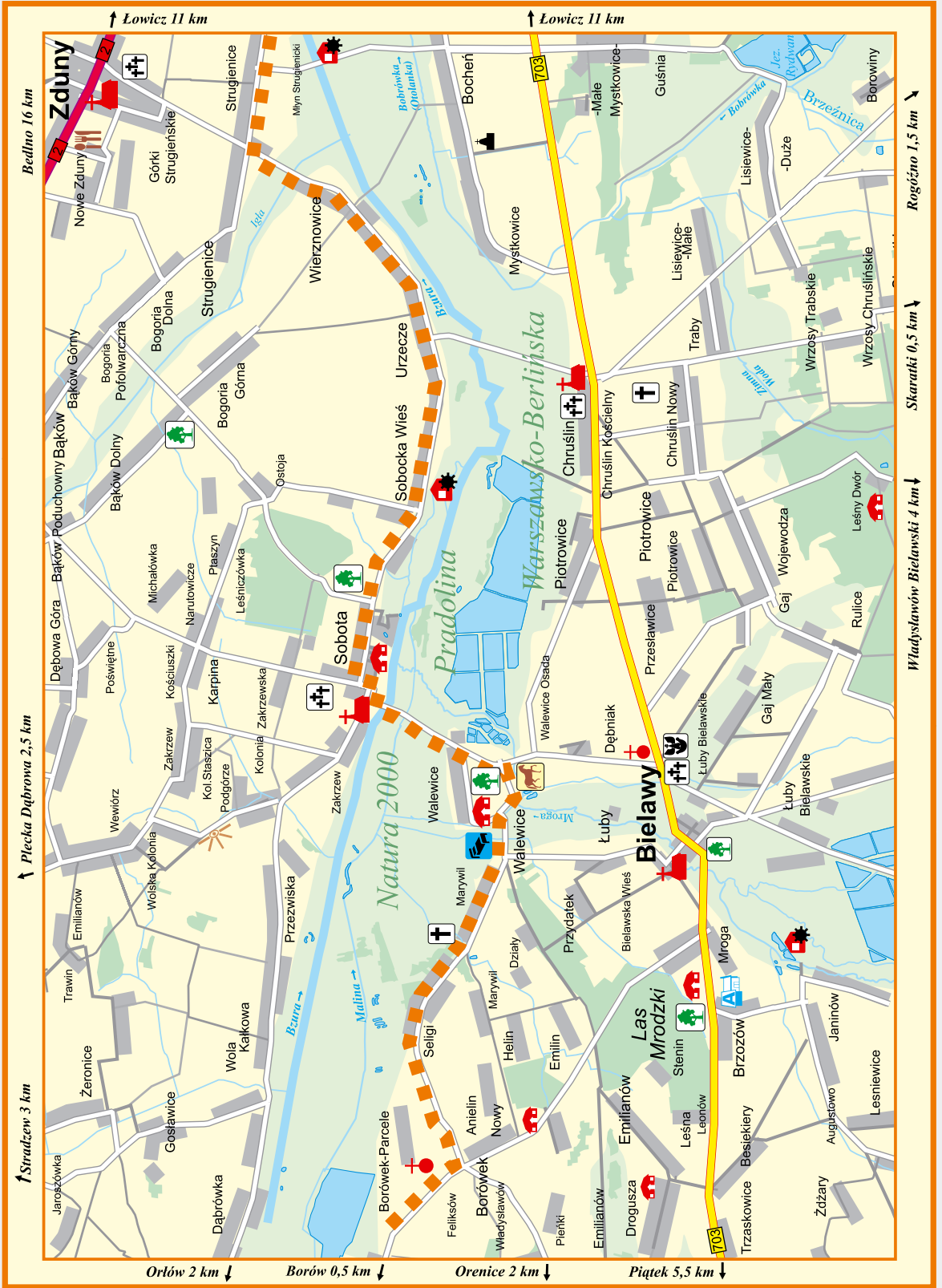

Przy obelisku symbolizującym środek Polski

Dolina Neru w okolicy Piątku

Borów

(Dwór z XX w.)

1,5 km

Dwór w Borówku

6,5 km

DWÓR W BORÓWKU

Znajduje się duży kopiec otoczony fosą, tzw. grodzisko stożkowe. Badania wykazały, że są to relikty drewnianego dworu na kopcu, funkcjonującego od przełomu XIV i XV w. do początku lub połowy XVII w. Możliwe, że warownię wzniesli Bielawscy. Podczas prac odnaleziono militaria z około 1400 r. Niedaleko grodziska odnaleziono relikty drugiego kopca, być może pozostałość po dworze obronnym. Do naszych czasów zachował się w Borówku dwór z 1920 r. Zabytek należy do Domu Pomocy Społecznej dla osób psychicznie chorych. W parku rośnie największy w województwie okaz miłorzębu chińskiego.

PAŁAC W WALEWICACH

Barokowo-klasycystyczny pałac Walewskich wzniesiono w 1783 r. z fundacji szambelana królewskiego A. Walewskiego wg projektu H. Szpilkowskiego na miejscu drewnianego dworku. Posiadłość była niegdyś siedzibą rodu Walewskich, a w latach 1856-1945 znajdowała się w rękach Grabińskich. Obok pałacu stoją zabudowania gospodarcze: stajnie, powozownie i spichlerz przebudowane w XIX i XX w. Całość otacza park typu krajobrazowego z 1886 r., który posiada stary drzewostan z ciekawym układem kompozycyjnym, tworzonym przez rzekę Mrogię i utworzony na niej staw. W parku ustawiono późnobarokowe i klasycystyczne rzeźby, m.in. Diany, Marsa i Wenus. Pałac jest obecnie siedzibą Stadniny Koni Walewice zajmującej się hodowlą koni półkrwi angloarabskiej. Stadnina oferuje kursy jazdy konnej, przejażdżki końmi i bryczkami, wczasy w siodle i inne formy wypoczynku. W pałacu słynnym z romansu Napoleón z M. Walewską mieszczą się apartamenty hotelowe, w których goście mogą podziwiać marmurowe kominki, sztukaterie, fragmenty tapet ręcznie malowanych oraz portrety właścicieli.

KOŚCIÓŁ W SOBOCIE

Zabytkiem jest murowany, gotycko-renesansowy kościół parafialny św. Piotra i Pawła, wzniesiony ok. 1518 r. z fundacji T. Sobockiego, sędziego ziemskiego. Neogotycki dwór Zawiszów z 2. poł. XIX w. miejsce urodzenia Artura Zawiszy, uczestnika walk o niepodległość. Dwór ten został wzniesiony na miejscu starszej budowli z XVI w. z wykorzystaniem elementów domniemanego zamku. W otoczeniu park założony ok. 1896 r.

Noclegi

PAŁAC WALEWSKICH, Walewice, tel. 46 838 21 14
Gospodarstwo agroturystyczne M. Stanilewicz,
Brzozów 53, tel. 46 832 26 30

Walewice

(Pałac Walewskich)

2,5 km

Sobotą

(Kościół św. Piotra i Pawła)

5 km

Urzecze

4 km

Strugienice

Wycieczka zaprzęgami po okolicy Walewic

Pałac w Walewicach

Stadnina koni w Walewicach

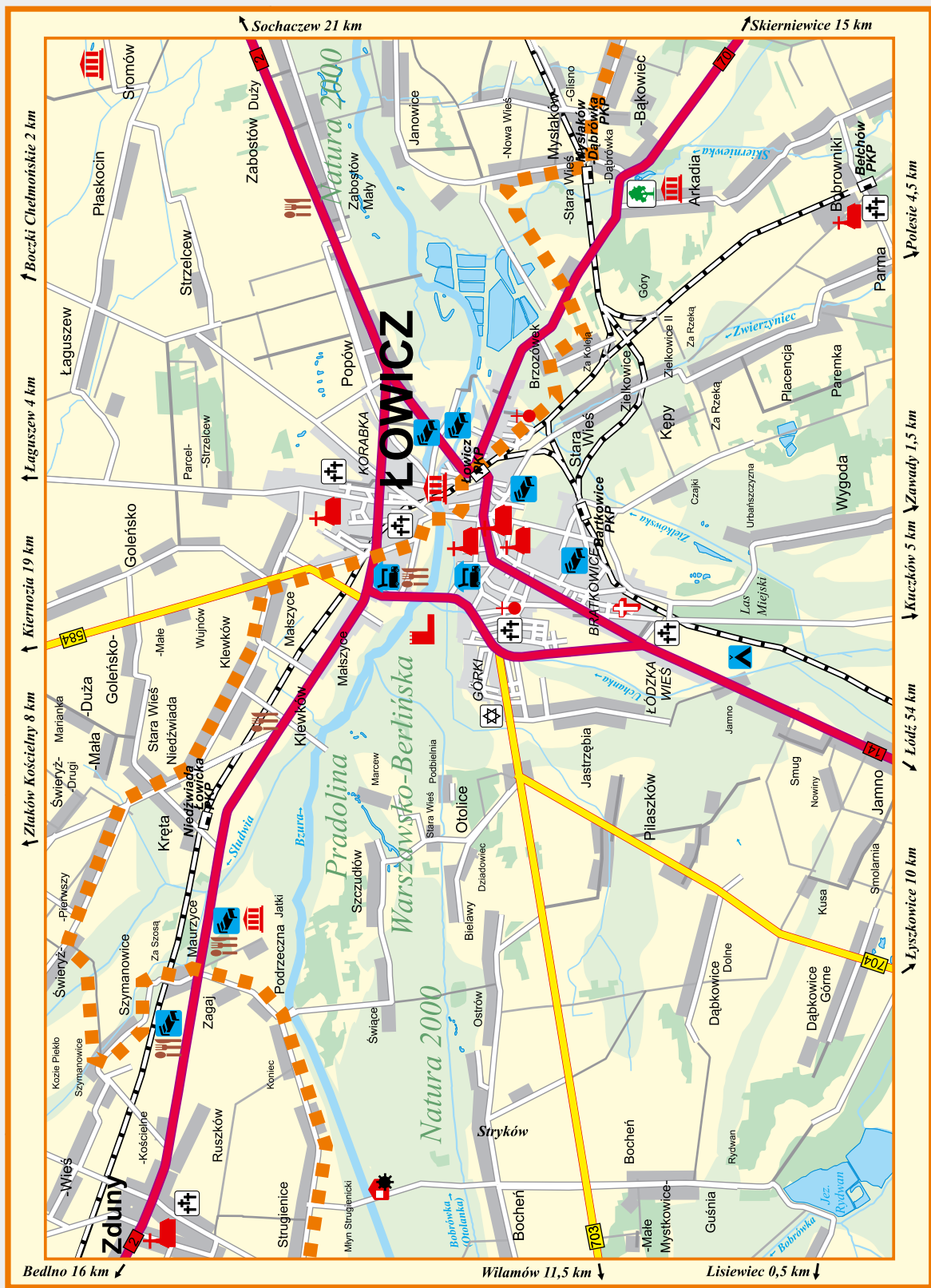
Kościół w Sobocie

Na szlaku bursztynowym

Neogotycki dwór w Sobocie

Strugienice

6 km

SKANSEN WSI ŁOWICKIEJ W MAURZYCACH

Na pow. 17 ha odtworzono obiekty budownictwa wiejskiego z obszaru dawnego księstwa łowickiego. Budynki mieszkalne i gospodarcze, pochodzące głównie z XIX w. wyposażone są w sprzęt i narzędzia rolnicze.

MOST NA RZECZE SŁUDWI

Jest to pierwszy w Europie most spawany z 1929 r.

ŁOWICZ

Ślady osadnictwa sięgają tu 4 tys. lat p.n.e. We wczesnym średniowieczu w miejscu dzisiejszego miasta istniał gród obronny. Od 1136 r. był siedzibą arcybiskupów gnieźnieńskich, prawa miejskie od 1298 r. Przez stulecia był stolicą Księstwa Łowickiego - własności kościelnej. W mieście znajduje się wiele zabytków:

- kościół pw. Świętego Ducha, będący najstarszym zabytkiem Łowicza, wybudowany w 1404 r. jako budowla gotycka, we wnętrzu wyposażenie z XVIII i XIX w.;
- bazylika katedralna, której obecny barokowy kształt pochodzi z poł. XVII w. i jest wynikiem przebudowy świątyni gotyckiej, we wnętrzu nagrobki 12 prymasów;
- ratusz miejski wybudowany w 1826-28 r.;
- dawny dwór Dziekanów wybudowany w XVII w.;
- kuria wikariuszy wzniesiona ok. 1730 r.;
- brama prymasowska wzniesiona ok. 1645 r.;
- późnobarokowy kościół oo. Pijarów z 1725-30 r.;
- barokowy zespół klasztoru ss. Bernardynek z kościołem pw. Niepokalanego Poczęcia Matki Bożej i św. Elżbiety z 1650 r.;

Maurzyce

(Skansen Wsi Łowickiej)

3,5 km

Most na Słudwi

3 km

Niedźwiada

3,5 km

Malszyce

5 km

Łowicz

/zjazd z mostu/

2,5 km

Łowicz

/skrzyżowanie z drogą nr 70/

3 km

Mystaków

- późnorenesansowy kościół św. Leonarda i św. Małgorzaty wybudowany w 1642 r.;
- neogotycki kościół mariawicki z 1910 r.;
- dawny zespół klasztoru oo. Bernardynów składający się z gotyckiego kościoła z 1464 r. oraz barokowego budynku klasztorowego z XVII w.;
- klasycystyczny kościół ewangelicki z 1838-39 r.;
- zespół budynków dawnej poczty konnej z XIX w.;
- ruiny zamku prymasowskiego z ok. 1355 r.;
- romantyczny pałac z XIX w., wewnątrz mieści się Galeria Malarstwa Zofii i Henryka Artymowskich.

W Łowiczu działa Muzeum, przedstawiające historię miasta i regionu łowickiego oraz twórczy dorobek jego mieszkańców. Istnieje tu Muzeum Guzików, jego siedzibą jest dom pomysłodawcy. Łowicz słynie również z tradycyjnych obchodów święta Bożego Ciała

ZESPÓŁ PARKOWY WARKADII

Park założyła w 1778 r. księżna Helena Radziwiłłowa. Ozdobiono go budowlami, odwołującymi się do różnych stylów i epok: Świątynia Diany, Dom Murgrabiego, Przybytek Arcykapłana, Domek Grecki. Ponadto staw z wyspami, sztuczne pagórki, ruiny, akwedukt. Park należy do zespołu muzealnego w Nieborowie.

Noclegi:

Hotel ECO**, Łowicz, ul. Podrzeczna 22, tel. 602 620 147, www.hotel-eco.pl

Zajazd Łowicki, Łowicz, ul. Blich 36, tel. 46 837 41 64, www.zajazdłowicki.oit.pl

Ośrodek AKADEMICKI, Łowicz, tel. 46 837 43 38, www.meshp.łowicz.pl

Ośrodek INTERREX, Maurzyce 11B, tel. 46 838 75 50, www.mwshp.łowicz.pl

Ośrodek ZACISZE, Łowicz, tel. 601 346 042, www.zacisze.dt.pl

Usługi Hotelarskie ANETA, Łowicz, ul. Powstańców 12, tel. 46 837 04 48

Schronisko młodzieżowe PTSM, Łowicz, ul. Grunwaldzka 9, tel. 46 837 37 03

Skansen w Maurzycach

Most na Słudwi

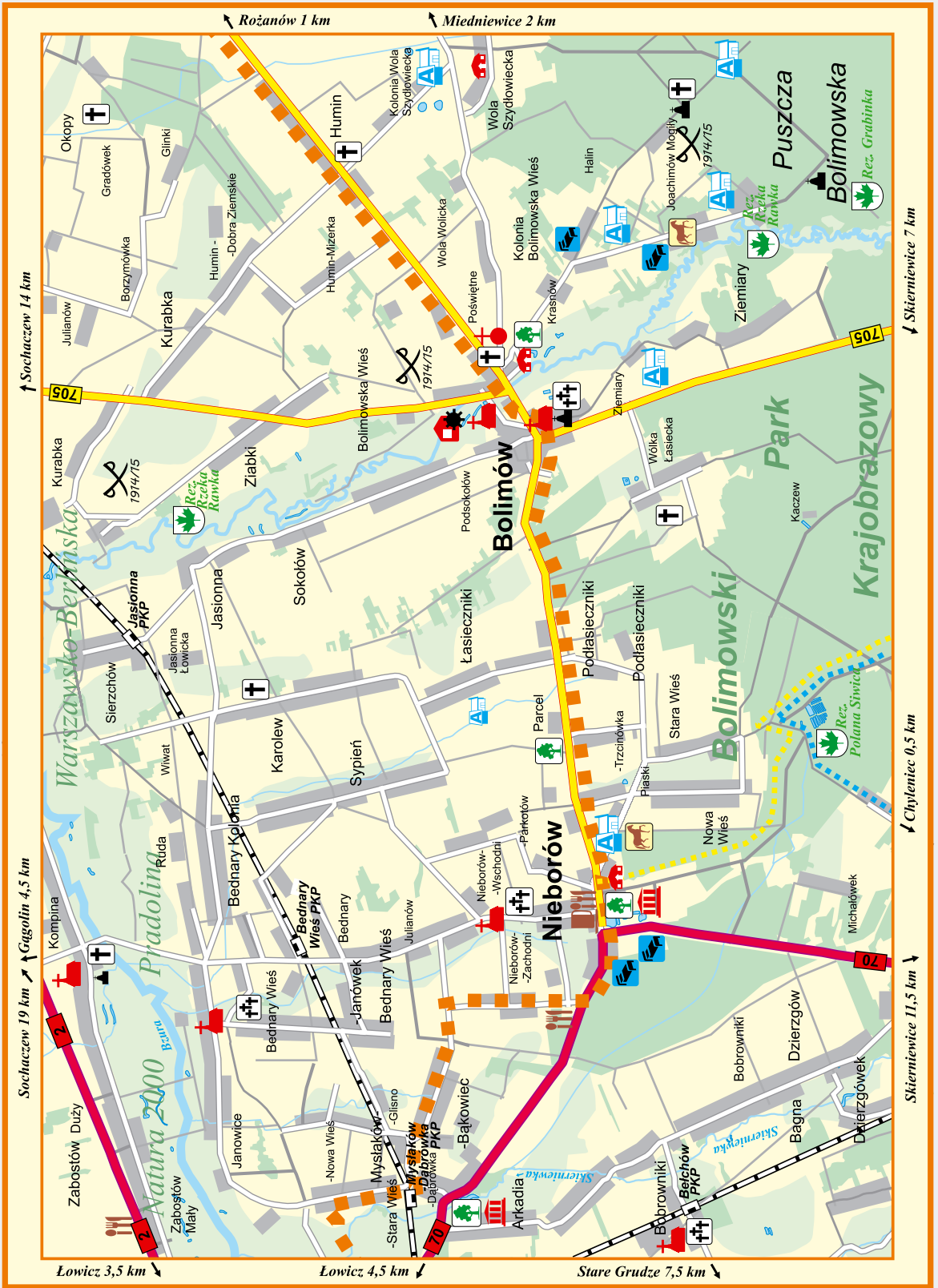
Kolegiata w Łowiczu

Procesja Bożego Ciała

Park w Arkadii

Mysłaków

2,5 km

Skrzyżowanie z drogą nr 70

1 km

Nieborów

(Pałac z XVII w.)

6,5 km

Bolimów

(Kościół Św. Trójcy, Kościół Św. Anny)

3 km

Humin

(Cmentarz z I wojny światowej)

3,5 km

Granica woj. łódzkiego

PAŁAC W NIEBOROWIE

Barokowa rezydencja wzniesiona w 2. poł. XVII w. przez M. Radziejowskiego. Pałac został zaprojektowany przez Tylmana z Gameren i otoczono go rozległym parkiem w stylu francuskim. Rozkwit pałacu miał miejsce za czasów Radziwiłłów. Z przepychem urządzono wówczas pałacowe wnętrza, ozdabiając się dekoracjami w stylu rokoka i wczesnego klasycyzmu. Po 1945 r. Nieborów stał się oddziałem Muzeum Narodowego w Warszawie, które pokazuje wnętrza rezydencji pałacowej z XVII-XIX w., oparte na wyposażeniu pałacu i jego kolekcjach (rzeźba, obrazy, grafika, meble, brązy, porcelana i szkło, srebra, zegary, tkaniny, zbiory biblioteczne), uzupełni one obiektami sztuki i rzemiosła artystycznego.

BOLIMOWSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Położony jest na pograniczu dwóch województw: łódzkiego i mazowieckiego i zajmuje 23 ha. Park obejmuje obszar Puszczy Bolimowskiej, przez którą przepływa rzeka Rawka. Puszcza stanowi relikwiant dawnych puszczy królewskich, w których żyły ostatnie na świecie tury. Drzewostan dzisiejszego parku tworzą głównie sosny, z domieszkami brzozy, dębu, lipy, grabu. Z kolei na terenach podmokłych występują olsy. Można tu znaleźć wiele roślin objętych ochroną gatunkową. Jest blisko 130 gatunków ptaków, m.in. chronione bociany czarne, zimorodki, żurawie. Bolimowski PK chroni wyjątkowy krajobraz polodowcowy w obrębie wysoczyzny moreny dennej z licznie występującymi polami wydmyowymi.

KOŚCIÓŁ W BOLIMOWIE

Zachował się stary układ urbanistyczny, na który składa się rynek i siatka ulic powstałych po regulacji z XIX w. Do zabytków należą m.in. murowane, późnorennesansowe kościoły Świętej Trójcy z 1660-67 r. oraz św. Anny z 1635 r. Od XIX w. Bolimów znany jest w okolicy jako ośrodek garncarski (dziś istnieje jeden warsztat garncarski). Podczas I wojny po raz pierwszy na froncie wschodnim użyto tu gazu bojowego, w wyniku ataku zginęło 11 tys. żołnierzy rosyjskich. Na rynku w Bolimowie można zobaczyć pojemnik po gazie, który po wojnie pełnił rolę alarmu pożarowego.

CMENTARZ W HUMINIE

Znajduje się tu oryginalny cmentarz wojenny z I wojny światowej w formie kamiennego bastionu. Spoczywają tu żołnierze niemieccy i rosyjscy z okresu walk nad Rawką na przełomie 1914 i 1915 r.

Noclegi

Ośrodek Szkoleniowy, Kolonia Bolimowska Wieś 42A,

tel. 46 838 02 31

Ośrodek **POD SOSNĄ**, Nieborów, tel. 608 595 995,

www.podsosna.ue

Zajazd **ROZDROŻE**, Nieborów 163c, tel. 46 838 50 51,

www.zajazd-nieborow.pl

Oberża **POD ŻŁOTYM PROSIAKIEM**, Nieborów 175,

tel. 501 327 880, www.zlotyprosiak.pl

Gospodarstwa agroturystyczne:

E. Szwarocka, Joachimów Mogiły 2, tel. 517 228 060,

www.e-gospodarstwo.na12.pl

M. Sikorska, Joachimów Mogiły 47, tel. 695 052 189,

www.uroczyskohalin.webpark.pl

ZAŚCIANEK BABIE LATO, Ziemiary 56, tel. 22 614 63 99,

www.babelato.pl

J. i R. Woynarowscy, Łasieczniki 62, tel. 609 551 021,

www.lasieczniki.szu.pl

R.i.E. Ciuk, **STAJNIA U KOWAŁA**, Nieborów 233,

tel. 501 148 284, www.stajniakowala.strefa.pl

B. Wójcik, Nieborów 135, tel. 46 838 56 30

Pałac w Nieborowie

Agroturystyka w Nieborowie

Pagórki na szlaku między Beleniem a Strońskiem

Rezerwat Rzeki Rawka

W Bolimowskim Parku Krajobrazowym

Urząd Marszałkowski w Łodzi
Departament Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki

www.lodzkie.pl
turystyka@lodzkie.pl

Redakcja: Departament Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki
Wydział Turystyki, 90-113 Łódź, ul. Traugutta 25

Materiał źródłowy kartograficzny: na podstawie Atlasu Turystycznego Województwa Łódzkiego, Wojewódzkie Zasoby Geodezyjne i Kartograficzne

Materiał źródłowy krajoznawczy i informacja o noclegach:
www.ziemialodzka.pl

Materiał zdjęciowy: Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi, Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Łódzkiego, Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi, Zespołu Nadwarciańskich Parków Krajobrazowych, Bolimowskiego Parku Krajobrazowego, Biura Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego, samorządów lokalnych.

Projekt okładki: Monika Kornacka, Departament Promocji i Współpracy Zagranicznej

PUBLIKACJA BEZPŁATNA
Łódź, 2010